

■ УДК 792.07:377(477.83/.86)"1941/1944"

В. Б. Прокоп'як, аспірант, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», м. Івано-Франківськ

vira_moskalyk@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-7041-7889>

ПІДГОТОВКА ТЕАТРАЛЬНИХ КАДРІВ У ГАЛИЧИНІ (1941–1944 РР.)

Досліджено основні етапи організації театральної освіти в Галичині в період німецької окупації 1941–1944 рр. Відзначено важливі для конкретизації та узагальнення досліджуваного питання наукові праці. Виявлено, що через брак кадрів створено систему підготовки, перекваліфікації та підвищення фахового рівня творців театрального мистецтва. Окреслено структуру навчальних закладів з підготовки фахівців для професійного й аматорського театрального мистецтва. Особливу увагу приділено підготовці, програмі та умовам навчання. Висвітлено роль творчої інтелігенції, організацій і комітетів у вирішенні кадрових проблем мистецьких колективів, сприяння у відкритті й функціонуванні курсів підготовки театральних фахівців в умовах окупації.

Ключові слова: *період німецької окупації, Галичина, фахова підготовка, театральні кадри, курси режисерів, театральна студія, балетна студія.*

В. Б. Прокопьяк, аспирант, ГВУЗ «Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника», г. Ивано-Франковск

ПОДГОТОВКА ТЕАТРАЛЬНЫХ КАДРОВ В ГАЛИЧИНЕ (1941–1944 ГГ.)

Исследованы основные этапы организации театрального образования в Галичине в период немецкой оккупации 1941–1944 гг. Отмечены значимые для конкретизации и обобщения изучаемого вопроса научные работы. Вывявлено, что в связи с нехваткой кадров создана система подготовки, переквалификации и повышения профессионального уровня создателей театрального искусства. Определена структура учебных заведений по подготовке специалистов для профессионального и любительского театрального искусства. Особое внимание уделено уровню подготовки, программе и условиям обучения. Освещена роль творческой интеллигенции, организаций и комитетов в решении кадровых проблем художественных коллективов, содействие в открытии и функционировании курсов подготовки театральных специалистов в условиях оккупации.

Ключевые слова: *период немецкой оккупации, Галичина, профессиональная подготовка, театральные кадри, курсы режиссеров, театральная студия, балетная студия.*

V. B. Prokopiak, postgraduate student, State Higher Educational Institution «Vasyl Stefanyk Precarpathian National University», Ivano-Frankivsk

THEATRE STAFF TRAINING IN GALICIA (1941–1944)

The aim of this research is to study the processes of organization of theatre education in Galicia during the period of German occupation (1941–1944), and to outline the structure of educational institutions for training specialists in professional and amateur scenic art, as well as the level of their education and training conditions.

Research methodology. Twenty nine major works have been reviewed and processed. Among them, there were monographs, research and newspaper articles. Some data have been obtained from the archive funds.

Results. It has been established that the demand for the qualified theatre staff increased along with the development of Ukrainian theatre life, and creation and reorganization of a range of amateur and professional dramatic teams. The need arose for the gradual development of artistic education. In addition, the repertoire of professional and amateur theatres, which embraced a wide range of stage performances (dramatic plays, comedies, operettas, operas and ballets), encouraged not only actors and stage directors, but also singers, musicians, choreographers and decorators to get involved in professional training. This led to the creation of a range of schools under auspices of the Cabinet of Performing Arts at the Institute of Folk Creativity and Art (including the schools of dance, decoration, stage directing, drama and word of mouth). Their main task was to provide staff for the professional theatres and drama clubs. In order to enhance the artistic level of amateur drama clubs of the Ukrainian Educational Societies and to enrich the stage directors' knowledge, the Institute of Folk Creativity and Art organized the previously planned stage directing courses (stage directing workshops): extramural — for amateur stage directors, the regular course and the course for stage directing instructors. The decoration school was aimed at training specialists able to create theatre scenery and scenic design for cultural events. A special educational institution for the actors' training was created on a volunteer basis at the Subdivision of Arts of the Division of Cultural Work of Ukrainian Central Committee. The theatre school worked according to the higher education program. The disciplines were divided into general and professional training cycles. Having overcome the difficulties caused by the war, creative intelligentsia managed to set up art studios and to launch the gradual solution of staffing problems of theatre ensembles.

Novelty. This article attempts to outline comprehensively the measures taken for the organization of theatre education of the period of German occupation. It is a substantial element of theatre life of drama groups, because the level of theatre depends on the professional level of theatre artists.

The practical significance. The research of the process of obtaining professional competence by theatre enthusiasts will contribute to further developments and become a certain catalyst for the researchers in studying theatre processes within Galicia. The article will be useful for the teachers of theatre disciplines and for lectures in the history of theatre.

Keywords: *the period of German occupation, Galicia, professional training, theatre staff, courses for stage directors, theatre school, ballet school.*

Постановка проблеми. Процеси функціонування професійних та аматорських театральних колективів у Галичині періоду німецької окупації 1941–1944 рр. висвітлені в окремих наукових працях, опублікованих у 80–90 рр. ХХ — початку ХХІ ст. Проте нині вони потребують ґрунтовнішого дослідження.

Зокрема опрацювання та аналіз джерел і наукової літератури свідчать, що в них майже відсутні або пунктирно окреслені заходи щодо організації театральної освіти цього періоду, яка є вагомим сегментом творчої життєдіяльності драматичних колективів, оскільки від рівня фаховості театральних митців залежить рівень самого театру. Водночас вишкіл митців у період окупації 1941–1944 рр. мав важливе значення для розвитку театрального мистецтва того часу та піднесення його на якісно новий рівень. Дослідження процесу набуття фаховості театралами сприятиме подальшим розвідкам та стане своєрідним каталізатором для науковців у вивченні театральних процесів на теренах Галичини. Зазначеними вище аспектами й зумовлена актуальність цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значимими для конкретизації та узагальнення досліджуваного питання є монографії С. Максименко «Український театр у Львові в період німецької окупації (1941–1942)» (2015), Н. Антонюк «Українське культурне життя в Генеральній губернії (1939 — 1944 рр.)» (1997) та статті «До кінця виконати свій обов'язок» В. Гайдабури (2009), «Культура та освіта Львова у роки німецької окупації» О. Красівського, О. Босака (2012).

Мета статті — дослідити процеси організації театральної освіти в Галичині періоду німецької окупації 1941–1944 рр., окреслити структуру навчальних закладів з підготовки фахівців для професійного й аматорського театрального мистецтва, рівень та умови їх підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес становлення й розвитку українського театрального життя в Галичині в період німецької окупації розпочався зі створення та реорганізації багатьох аматорських і професійних театральних колективів. Очевидно, що з розвитком мистецьких інституцій зростає потреба в кваліфікованих театральних кадрах і, відповідно, у якісній підготовці фахівців, наскільки це було можливим в умовах війни. Постала необхідність поступового розвитку мистецької освіти, яка б відповідала тогочасним запитам, сприяла подальшому піднесенню української культури та задовольняла потреби суспільства в культурних послугах (Безгін, Бернадська, Кочарян, Дацко, Успенська, 2008, с. 5).

Особливі умови, у яких перебувало суспільство під час війни, та намагання зберегти українську ідентичність, культуру й мистецтво

зумовили кардинальні зміни у сфері фаховості митців. Роботу над вирішенням проблем театральної освіти в Галичині за ініціативи мистецької інтелігенції розпочав Український Центральний Комітет (УЦК), створивши систему підготовки, перекваліфікації та підвищення фахового рівня творців театального мистецтва, про що активно повідомлялося на сторінках часописів (Бендерський, 1942, 10 грудня; «Декораційна студія», 1943, 29 липня; «Курс диригентів і режисерів», 1941, 9 листопада; Пастернакова, 1943, 18 січня; «Проект режисерських курсів», 1942, 3 травня; «Студія танку (2015, с. 235)», 1942, 5 лютого; «Студія живого слова», 1942, 8–9 лютого). С. Максименко (2015, с. 235) слушно зазначає: в «умовах Другої світової війни у Галичині, де історично склалося так, що «університетами» усіх жреців Мельпомени була їх щоденна «рутинна» праця, така агітація на сторінках львівської преси й акцентована увага до фахового виховання митців національного сценічного мистецтва була промовистим жестом німецької влади» .

Репертуар професійних та аматорських театрів, охоплюючи широкий діапазон постановок (драматичні п'єси, комедії, оперети, опери та балети), потребував фахової підготовки не тільки акторів і режисерів, а й вокалістів, музикантів, хореографів, декораторів. Для прикладу, нерідко на шпальтах періодичної преси з початку травня 1942 р. публікували оголошення про пошук незайнятих професійних митців (драматичних та характерних акторів, акторів-вокалістів, декораторів, балетмейстерів) для поповнення кадрового складу всіх театрів, котрі діяли на території Галичини. Крім того, у своїй доповіді на Першій конференції представників професійних театрів у Генеральному Губернаторстві¹ директор Окружного театру в Станіславі О. Хичій порушив питання про основну проблему всіх театральних колективів Галичини — брак кваліфікованих кадрів.

Тому за ініціативи Кабінету театального мистецтва (керівник — Юні Горняткевич) при Інституті народної творчості (ІНТ) з початку 1942 р. створено немало студій — танцю, декораційну, режисерську, драматичну та живого слова, основне завдання яких полягало в задоволенні кадрових потреб професійних театрів та драматичних гуртків.

Першим кроком до створення професійної студійної підготовки акторів стало відкриття 15 лютого 1942 р. «Студії живого слова»² під керівництвом «майстра мистецького слова і професора декламації» А. Бендерського. На сторінках щоденника «Львівські вісті» знаходимо стислу інформацію про Бендерського, як про керівника студії, у якій

¹ Галичина як окремий округ увійшла до складу Генерал-губернаторства 1 серпня 1942 р.

² Інша назва — Творча майстерня живого слова.

підкреслюється, що його «ерудиція та багатий мистецький і педагогічний досвід у галузі живого слова <...> ставить на міцний ґрунт її (студії — В. П.) працю і дає запоруку, що вона стоятиме на високому рівні, а учні винесуть з неї правдиву користь» («Студія живого слова», 1942, 8–9 лютого).

Відкриття студії стало необхідною умовою для продовження функціонування театральних колективів, адже існував брак фахівців, а кількість колективів, що згуртувалися при Кабінеті театального мистецтва Інституту народної творчості в Галичині, сягала 1165 гуртків (Антонюк, 1997, с. 114). На студію покладалося завдання підготовки читців, декламаторів та оповідачів, підвищення рівня сценічного мовлення акторів-початківців та культури мови загалом. Крім того, студія, надаючи початкову освіту акторам, стала своєрідним фундаментом для повноцінної фахової акторської підготовки.

Навчальна програма студії складалася з двох частин — теоретичної і практичної. Зміст теоретичної передбачав вивчення основ техніки мови (дикції, дихання, голосу, орфоепії), фонетики, ідейно-тематичного та логічного аналізу твору. Практична підготовка передбачала роботу над розробленою системою тренувальних вправ з розвитку дихання, голосового апарату і дикції, а також опанування складної системи інтонаційних форм та сценічне виконання різножанрового літературного матеріалу (байка, оповідання, вірш).

Періодично за ініціативи членів студії організовували літературно-мистецькі вечори, які, по-перше, сприяли розвиткові практичних умінь та навичок студійців, набуттю сценічного досвіду роботи, по-друге, демонстрували основні напрями роботи та здобутки студії з популяризації культури сценічного мовлення. Апробовані в процесі навчання методичні матеріали теоретичних і практичних занять студія подавала до друку, таким чином позиціюючись «науково-дослідною лабораторією» в галузі культури сценічної мови (Бендерський, 1942, 28 січня).

У зв'язку з тим, що попит на навчання перевищував очікування адміністрацій ІНТ (після першого набору студійців вільних місць не залишилось), керівництво Інституту оголосило додатковий набір слухачів до створених паралельних груп. Уже 20 березня 1942 р., через місяць після відкриття першої, «Студія живого слова» повідомила про відкриття ще однієї групи («Студія живого слова», 1942, 9 березня).

Істотного поширення в Галичині 1941–1944 рр. набули курси з підготовки режисерів аматорських драматичних колективів; ініціаторами відкриття яких стали керівники окружних філій товариства «Просвіта». Про початок набору на тримісячну підготовку режисерів для аматорських гуртків оголошено на шпальтах тогочасної періодичної преси

(«Курс диригентів і режисерів», 1941, 9 листопада). Однак здійсненню цих планів із середини 1941 р. завадило немало причин. По-перше, з початком окупації території Галичини німецькими військами відбувалося встановлення нової влади, яка ще не мала чіткого плану щодо управління мистецькими процесами на окупованих територіях. По-друге, задуми відновленого українського культурно-освітнього товариства «Просвіта» знівельовано негативним ставленням «нової влади» до його існування, особливо у зв'язку з намаганням негайної реорганізації читалень в Українські освітні товариства (УОТ).

Однак, зважаючи на те, що аматорські театральні гуртки потребували режисерів, щоб функціонувати на відповідному художньому рівні (а процес переформатування організацій був достатньо тривалим), рефератом культурної праці при Українському Центральному Комітеті організовувалися 4–5 денні повітові курси. Прикладом слугує повідомлення часопису «Львівські вісті» про навчання в такий спосіб у Сокалі¹ з 13 по 16 січня 1942 р. за участі 14 режисерів з 11 міст і сіл повіту. Заняття з теорії та практики роботи над роллю й майстерності режисури проводив режисер Сокальського театру Шевченко, акторський тренаж² – Сосідко («Режисерський курс», 1942, 31 січня).

У квітні 1942 р. з метою підвищення мистецького рівня аматорських драматичних гуртків УОТ та поглибленням знань режисерів драматичний відділ кабінету театрального мистецтва при ІНТ організував заплановані повноцінні режисерські курси (режисерські студії): заочний – для режисерів-аматорів, які не мали можливості відлучитися від своєї основної роботи, постійні та режисерсько-інструкторські курси.

Програма постійного й заочного режисерських курсів ще до початку занять була висвітлена на сторінках тогочасної преси, що надає можливості проаналізувати її докладніше. Заняття відбувалися тричі на тиждень упродовж трьох місяців. План підготовки режисерів, за яким здійснювалося навчання, поділявся на п'ять циклів: «Історія театру», «Техніка актора», «Техніка сцени», «Репертуар», «Режисура». На лекційних заняттях розглядалися теми з історії театрального мистецтва та драматургії, лекції, що стосувалися значення та завдання театру, його організаційної структури, основних засобів виразності актора, режисури, оформлення сцени («Проект режисерських курсів», 1942, 3 травня). Водночас значна увага приділялась розвитку практичних умінь та навичок майбутніх режисерів аматорських колективів. Слід зазначити, що заняття з підвищення їхньої професійної підготовки проводились

¹ Частина повіту, що ввійшла до складу дистрикту Галичина.

² Акторська майстерність.

мистецькими силами Львівського оперного театру, окружних театрів у Станіславі, Коломиї, Дрогобичі, Тернополі та театру «Студія»¹, на сцені якого і відбувалися практичні заняття.

Наступний набір режисерів відбувся у Львові 14 листопада 1942 р. Проте термін навчання слухачів скоротився до двох тижнів, що, ймовірно, було пов'язано із браком коштів, часу, належного матеріального забезпечення та кваліфікованого викладацького складу. Бажаючих навчатися як на тримісячних, так і на двотижневих курсах було достатньо. По-перше, усі режисери намагалися якнайкраще підготувати свої колективи до I-го Крайового конкурсу драматичних гуртків, по-друге, вони чітко розуміли значення театрального мистецтва в підвищенні національної самосвідомості галичан.

За результатами роботи курсів 28 листопада 1942 р. в пресі було оприлюднено узагальнені статистичні дані. Зокрема на курсах навчалися 24 слухачі, прочитано 75 лекцій, відвідано 5 вистав, проведено 2 екскурсії для ознайомлення з театром. Очевидно, що перегляди вистав Львівського оперного театру (ЛОТ), ознайомлення з технічною базою та організаційною структурою театру додали цінного досвіду режисерам-студійцям.

У такий же спосіб, з метою підготовки режисерських кадрів на окружному рівні та відбору найкращих режисерів для проведення тримісячних курсів, що мали відбутися у Львові 1943–1944 рр., силами місцевих УОТ проводились кількадевні заняття в округах та повітах Галичини. Зокрема п'ятиденний курс 15–19 березня 1943 р. відбувся в Бродівському повіті («Вірно на стійці», 1943, 31 жовтня), 25–28 лютого 1943 р. у Золочівському. Цікаво, що курси розпочиналися із підготовчих зборів, на яких представлено художнього керівника — референта театрального мистецтва артиста Я. Лопатинського, чотирьох викладачів з фахових дисциплін — та оголошено зміст програми підготовки («Режисерський курс», 1943, 21 лютого). Такі самі режисерські курси відбулися за ініціативи Долинської повітової делегатури² 23–25 січня 1944 р. Для проведення теоретичних та практичних занять для режисерів (24 особи, серед них — 17 чоловіків і 7 жінок) було запрошено професора Б. Солтиса, працівника Стрийського районного будинку культури в справах драмгуртків та інформації М. Кавка й режисера аматорського драматичного гуртка з Долини — А. Штеня («Режисерський курс в Долині», 1944, 9 лютого).

¹ Створений при Інституті народної творчості як навчальний театр.

² Відповідно до німецького адміністративного поділу Галичини організовано Українські окружні комітети (УОК) і делегатури, по селах діяли мужі довір'я.

Важливе значення приділялося підготовці майбутніх підреферентів культурної роботи в УОК, котрі в подальшому повинні були проводити вишкіл театральних кадрів. Навчання підреферентів відбувалось на режисерсько-інструкторському курсі за скеруванням Українського Освітнього Товариства. Загалом протягом 1942–1944 рр. при Кабінеті театального мистецтва організовано 15 режисерських курсів, де навчалось 250 осіб (Антонюк, 1997, с. 125–126).

Наприкінці 1943 р., у зв'язку із незадовільним станом театральних підмостків (на початок 1943 р., 90% сцен знищено або непрофесійно задекоровано), розпочала роботу ще одна студія — декораційна. Інформація щодо набору та термінів навчання (перший курс — 1 вересня — 15 жовтня 1943 р., другий — 15 січня — 28 лютого 1944 р.) стисло подана на шпальтах газети «Львівські вісті» («Декораційна студія», 1943, 29 липня). Зокрема, опрацювавши короткі повідомлення з преси, зауважимо, що студію було організовано за ініціативи УЦК при Відділі культурної праці Інституту народної творчості, під керівництвом художника-декоратора М. Єршова. Вона мала здійснювати підготовку спеціалістів зі створення театральних декорацій та оформлення сцен для проведення культурних заходів («Декораційна студія», 1943, 29 липня).

Значною подією в мистецькому житті Львова стало відкриття Студії танцю (балетної студії), оскільки спроби організації школи балетного мистецтва у Львові в умовах більшовицького панування були безуспішними. Зокрема начальник управління навчальних закладів при Українському управлінні в справах мистецтв при Раднаркомі УСРР Акулов у свій час категорично поставився до створення балетної школи в Галичині, заявивши, що питання реалізації запланованого є «недоцільне і не бажане, а необхідні кадри танцюристів будуть «експортуватися» зі східних земель» (Гич, 1942, 30 січня). Така позиція київського партійного функціонера призвела до негативних наслідків: на початок війни в балетній трупі Львівського театру працювали лише чотири професійні актори балету.

Утім, Інститут народної творчості у Львові, зініціювавши відкриття професійної Студії танцю з дво- та трирічним термінами навчання, зумів змінити усталений порядок і вивести на належний фаховий рівень балетну школу.

Навчання здійснювалося за чотирма танцювальними напрямками: класичний танець (викладач — солістка балету Львівського оперного театру Р. Гериневич), український народний танець (О. Заклинська), характерний танець і танці інших народів (А. Ярославцев). Крім того, вивчали конче потрібні для балетного мистецтва музичну грамоту

(А. Драгомирецька), створення сценічного образу, пантоміму, грим та режисуру. Студійці ознайомилися з історією українського театру й балету, історією західноєвропейського театру («Студія танку», 1942, 5 лютого; Пастернакова, 1943, 18 січня).

Діяльність театральних колективів Галичини 1941–1944 рр. стимулювала посилення якісних вимог професійної підготовки митців. Саме тому, відомий майстер художнього слова А. Бендерський, неодноразово наголошуючи на системній і тривалій акторській підготовці, запропонував трансформувати «Студію живого слова», що існувала при ІНТ, таким чином, «щоб вона могла дати протягом трьох років навчання добре підготованих – і практично й теоретично – мистців драми і сцени» («Перша конференція у справі українських професійних театрів», 1943, 4 березня). На Першій конференції українських професійних театрів Генерального Губернаторства, яка відбулася 3–4 березня 1943 р., режисер Й. Гірняк у своєму виступі акцентував на значенні професійної підготовки акторів у драматичній школі, зокрема – на формуванні навичок самостійної роботи актора над собою, яких повинен набути кожен актор («Перша конференція у справі українських професійних театрів», 1943, 4 березня).

Творча інтелігенція Галичини, усвідомлюючи важливість підготовки театральних кадрів, питання фаховості митців виносила на розгляд не тільки делегатів театральних і культурно-освітніх конференцій та з'їздів, але й доклдала значних зусиль щодо їх реалізації. Прикладом слугують ухвали Конференції українських професійних театрів, які конституювали проведення необхідних заходів для підвищення кваліфікації всіх акторів і режисерів та сприяння розвитку новоствореної Вищої школи акторської майстерності – Театральної студії, яка надасть змоги поповнити трупі професійних театрів новими фахівцями («Резолюції I-ї загальнокрайової конференції українських професійних театрів», 1943).

Спеціальний навчальний заклад для підготовки акторів створено на громадських засадах при Підвідділі мистецтв Відділу культурної праці¹ УЦК. Театральну студію очолив колишній керівник «Студії живого слова» А. Бендерський. Саме йому належить твердження, що актор є «значною і почесною фігурою в суспільстві, – як носій високоцінної і вельми потрібної культури» (Л. Р., 1943, 12–15 червня), і «від рівня його майстерности та таланту залежить головно якість сценічної дії, сила її впливу на глядача. Без актора театр узагалі не існує, а без талановитих

¹ Структура створена при УЦК для координації роботи професійних театрів у Генеральній Губернії (ГГ).

і висококваліфікованих акторів нема доброго театру» (Бендерський, 1942, 13 вересня).

Під художнім керівництвом режисера Й. Гірняка на першому акторському курсі навчання проводили педагоги О. Добровольська, М. Колесса, М. Рудницький, В. Ревуцький, А. Бендерський, М. Шлемкевич, С. Залевський, О. Саєнко (Бендерський, 1942, 13 вересня, с. 239).

Умови вступу, заздалегідь оприлюднені на сторінках українських часописів, містили кілька пунктів: національність — українська, вік — від 17 років, акторські дані та середня освіта і, як виняток, — за наявності відмінних акторських даних достатньо незавершеної середньої освіти. Окрім того, слід подати необхідні документи: копії свідоцтва про народження та освіти, документ про громадянство, автобіографію, дві фотокартки і 10 зл. внеску. Іспит передбачав виконання вірша та прозового уривка (ДАЛО, ф-Р-51, оп. 1, спр. 89, арк. 74).

Слід погодитися з думкою мистецтвознавця С. Максименко, що критерії відбору майбутніх акторів до студії були достатньо високими. Це підтверджує чистота та бездефектність мови, якою володіли студійці, порівняно з функціонуванням мовленнєвого апарату в діючих на той час акторів ЛОТу. У часописі «Львівські вісті», який висвітлював створення Студії, надрукували повідомлення про набір групи в складі 35 осіб, що стало ще одним підтвердженням скрупульозного відбору студійців, адже кількість поданих заяв сягнула 85. Зберігся неповний перелік прізвищ студійців першого акторського набору, проте залишаються невідомими ініціали декількох з них — С. Гарух, С. Вовк, Я. Любович, Г. Бедрило, В. Змій, С. Залеський, І. Варцаба, Дарія Клюка, Р. Олексів, М. Балук, З. Осінчук, М. Коростіль (Максименко, 2015, с. 239).

Театральна студія працювала за програмою Вищої школи. Дисципліни поділялися на цикли загальної та професійної підготовки. Перший цикл мав на меті поглиблення загальної культури й мистецької освіти студентів та містив такі дисципліни: теорія літератури, історія світового та українського театрів, історія образотворчого мистецтва, історія України, українська мова, німецька мова й філософські науки. Другий цикл спрямований на розвиток творчої індивідуальності, вироблення та збагачення техніки театральної майстерності кожного студійця, складався з дисциплін: майстерність актора, режисура, мистецтво сценічної мови, ритмопластика, танці, фехтування, музична грамота й сольфеджіо, музичний інструмент, оформлення сцени, грим.

Згідно з інформацією тогочасної преси, робота в Студії поступово набувала справжньої творчої атмосфери, планового інтенсивного характеру: «Студенти крок за кроком наближаються до органічного розуміння

суті акторської творчості. Результати, досягнені дотепер в навчальному процесі, доводять, що Студія стає на міцний ґрунт і свої завдання вона зможе виконати успішно. Запорукою цього є той дух творчої активності і живого інтересу, що з кожним днем все більше і більше опановує Студію» (Л. Р., 1943, 12–15 червня).

Як зазначалося, Театральна студія була створена на громадських засадах. Кошти, які сплачували студійці (10 зл. — початкова плата при вступі і по 5 зл. — кожного місяця), не покривали всіх затрат. Відділ культурної праці анонсував у пресі можливу матеріальну допомогу лише окремим студентам: виплата стипендій, оплата за проживання в гуртожитку.

Окремо слід зазначити про інші матеріальні надходження, зокрема — від творчої інтелігенції, яка схвально ставилася до створення професійної Театральної студії. Очевидно, усвідомлення митцями та інтелігенцією потреб на підготовку національних театральних кадрів викликало незаперечне бажання зібрати пожертви на розвиток студії. Для прикладу, директор Дрогобицького театру Й. Стадник на користь театральної студії для допомоги студентам пожертвував 500 зл. («Курс диригентів і режисерів», 1941, 9 листопада), С. Мазепа з ЛОТУ — 200 зл. («На допомогу Театральній Студії», 1943, 18 жовтня), артисти капели бандуристів із керівником С. Ганушевським — 700 зл., адвокат С. Навроцький з Перемишля — 650 зл. («На допомогу театральній студії», 1943, 16 квітня).

На превеликий жаль, студія проіснувала недовго. Зі спогадів В. Блавацького, котрий так і не встиг набрати акторський курс, дізнаємось: «Воєнні події припинили діяльність цієї школи по двох роках існування». Він згадував про студію з «великою приємністю, дарма, що забирала багато часу», проте «була, без сумніву, великим і корисним ділом для справи Українського театру» (Блавацький, 1995, с. 200). Дружина Й. Гірняка О. Добровольська писала про наміри її чоловіка організувати на курсі, де зібралась талановита молодь, «молодий театр». Проте плани митців знову змінила війна — почалась евакуація (Гайдабура, 2009).

Висновки. Таким чином, у зв'язку зі стрімким розвитком театру Галичини в період німецької окупації та значним розгалуженням мережі театральних гуртків виникла необхідність підготовки театральних фахівців. Отримані результати свідчать, що брак театральних кадрів безпосередньо впливав на діяльність професійних театрів й аматорських драматичних колективів. Однак творча інтелігенція чітко усвідомлювала необхідність підготовки високоосвічених, інтелектуально розвинених, духовно багатих та національно свідомих творців театального мистецтва. Подолавши труднощі, спричинені війною, митці змогли

вплинути на ситуацію, створити мистецькі студії й розпочати поетапне вирішення кадрових проблем театральних колективів.

Список посилань

- Антонюк, Н. (1997). *Українське культурне життя в «Генеральній губернії», 1939 – 1944 рр.: за матеріалами періодичної преси*. Львів: Національна академія наук України, Львівська наукова бібліотека імені В. Стефаника, Науково-дослідний центр періодики.
- Безгін, О. І., Бернадська, Г. Є., Кочарян, І. С., Дацко О. І. й Успенська, О. Ю. (2008). *Проблеми мистецької освіти: Типологічні критерії та науково-методична розробка*. Київ: СПД Голосуй.
- Бендерський, А. (1942, 10 грудня). Акторське виховання. *Львівські вісті*, 282 (406), 4.
- Бендерський, А. (1942, 13 вересня). Виховання нових кадрів для українського театру. *Львівські вісті*, 207 (331), 2.
- Бендерський, А. (1942, 28 січня). Студія живого слова. *Львівські вісті*, 17, 3.
- Блавацький, В. (1995). Статті й рецензії різних років: три роки «Львівського Оперного Театру». В. Ревуцький. *В орбіті світового театру* (с. 179–200). Київ: Харків: Нью-Йорк: Видавництво М. П. Коць.
- Вірно на стійці (1943, 31 жовтня). *Тернопільський голос*, 44.
- Гайдабура, В. (2009) До кінця виконати свій обов'язок (невідомий лист Олімнії Добровольської). *Кіно і театр*, 6 (86), 10.
- ДАЛО (Державний архів Львівської області), ф-Р-51, оп. 1, спр. 89, арк. 74.
- Декораційна студія (1943, 29 липня). *Львівські вісті*, 169 (589).
- Допомога Театральній Студії (1943, 4 вересня). *Львівські вісті*, 201 (621), 10.
- Красівський, О. та Босак, О. (2012). Культура та освіта Львова в роки німецької окупації. *Волинь і волиняни у Другій світовій війні: збірник наукових праць за матеріалами I Міжнародної науково-практичної конференції*. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки.
- Курс диригентів і режисерів (1941, 9 листопада). *Рідна земля*, 5, 6.
- Л. Р. (1943, 12–15 червня). Театральна студія. *Львівські вісті*, 131 (551).
- Максименко, С. (2015). *Український театр у Львові в період німецької окупації (1941–1942)*. Львів.
- На допомогу театральній студії (1943, 16 квітня). *Львівські вісті*, 84 (504).
- На допомогу Театральній Студії (1943, 18 жовтня). *Львівські вісті*, 238 (658).
- Гич, О. (1942, 30 січня). Студія танку. *Львівські вісті*, 19 (143), 3.
- Пастернакова, М. (1943, 18 січня). З балетної студії ІНТ у Львові. *Краківські вісті*, 8 (746), 5.
- Перша конференція у справі українських професійних театрів (1943, 4 березня). *Львівські вісті*, 47 (467).
- Проект режисерських курсів (1942, 3 травня). *Львівські вісті*, 96 (220), 4.
- Режисерський курс (1943, 21 лютого). *Тернопільський голос*, 8 (73).
- Режисерський курс (1942, 31 січня). *Львівські вісті*, 20 (144), 3.

- Режисерський курс в Долині (1944, 9 лютого). *Львівські вісті*, 29 (748).
 Резолюції I-ї загальнокрайової конференції українських професійних театрів (1943). *Воля Покуття*, 11, 8.
 Студія танку (1942, 5 лютого). *Львівські вісті*, 24 (148), 5.
 Студія живого слова (1942, 8–9 лютого). *Львівські вісті*, 27 (151), 4.
 Студія живого слова (1942, 9 березня). *Львівські вісті*, 52 (176), 4.

References

- Antoniui, N. (1997). *Ukrainian cultural life in the «General Province», 1939 – 1944: on the materials of the periodical press*. Lviv: Natsionalna akademiia nauk Ukrainy, Lvivska naukova biblioteka im. V. Stefanyka, Naukovodoslidnyi tsentr periodyky. [in Ukrainian].
- Bezghin, O. I., Bernadska, Gh. Je., Kocharan, I. S., Datsko O. I., Uspenska, O. Ju. (2008). *Problems of Artistic Education: Typological Criteria and Scientific and Methodical Development*. Kyiv: SPD Gholosuj. [in Ukrainian].
- Benderskyi, A. (1942, 10 December). Acting education. *Lviv News*, 282 (406), 4. [in Ukrainian].
- Benderskyi, A. (1942, 13 September). Education of new personnel for Ukrainian theater. *Lviv News*, 207 (331), 2. [in Ukrainian].
- Benderskyi, A. (1942, 28 January). Studio of Living Word. *Lviv News*, 17, 3. [in Ukrainian].
- Blavatskyi, V. (1995). Articles and reviews of different years: Three years of «Lviv Opera House». V. Revutskyi. *In the orbit of the world theater (pp.179–200)*. Kyiv: Kharkiv: New York: Publishing house M. P. Kosj. [in Ukrainian].
- Right on the rack (1943, 31 October). *Ternopil voice*, 44. [in Ukrainian].
- Haidabura, V. (2009) Complete your duty by the end (unknown letter from Olympia Dobrovolska). *Cinema and theater*, 6 (86), 10. [in Ukrainian].
- SALO (State Archive of Lviv Oblast). F-R-51, rep. 1, file 89, 74. [in Ukrainian].
- Decorative studio (1943, 29 July). *Lviv News*, 169 (589). [in Ukrainian].
- Help Theatrical Studio (1943, 4 September). *Lviv News*, 201 (621). [in Ukrainian].
- Krasivskyi, O., Bosak, O. (2012). Culture and education of Lviv during the German occupation, *Volyn and Volynians in the Second World War: a collection of scientific works on the materials of the First International Scientific and Practical Conference*. Lutsk: Volynskyi natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrajinky. [in Ukrainian].
- The course of conductors and directors (1941). *Native land*, 5, 6. [in Ukrainian].
- L. R. (1943). Theatrical studio. *Lviv News*, 131 (551). [in Ukrainian].
- Maksymenko, S. (2015). *Ukrainian Theater in Lviv during the German Occupation (1941–1942)*. Ljviv. [in Ukrainian].
- To help theater studio (1943, 16 April). *Lviv News*, 84 (504).
- To help theater studio (1943, 18 October). *Lviv News*, 238 (658). [in Ukrainian].
- O. H-ych. (1942, 30 January). Dance studio. *Lviv News*, ch.19 (143), 3.

- Pasternakova M. (1943, 18 January). From the ballet studio INT in Lviv. *Krakow News*, 8 (746), 5. [in Ukrainian].
- The first conference on Ukrainian professional theaters (1943, 4 March). *Lviv News*, 47 (467). [in Ukrainian].
- Project Directing Courses (1942, 3 May). *Lviv News*, 96 (220), 4. [in Ukrainian].
- Director's course (1943, 21 February). *Terнопіль voice*, 8 (73). [in Ukrainian].
- Director's course (1942, 31 January). *Lviv News*, 20 (144), 3. [in Ukrainian].
- Director's course in Dolyna (1944, 9 February). *Lviv News*, 29 (748). [in Ukrainian].
- Resolutions of the 1st General Conference of Ukrainian Professional Theaters. (1943). *Will the Pokuttya*, 11, 8. [in Ukrainian].
- Dance studio (1942, 5 February). *Lviv News*, 24 (148), 5. [in Ukrainian].
- Studio of a living word (1942, 8–9 February). *Lviv News*, 27 (151), 4. [in Ukrainian].
- Studio of a living word (1942, 9 March). *Lviv News*, 52 (176), 4. [in Ukrainian].
- Надійшла до редколегії. 27.10.2017 р.*